

* (تقريب الاذهان من تجويد القرآن) *

والاخذ بالتجويد حتم لازم * من لم يجود القرآن آثم
لانه به الاله انزلنا * وهكذا منه الينا وصلا

مقدمة جزيره

واخذ القارى بتجويد القرآن وهو تحسين الفاظه باخراج الحروف من
مخارجها واعطاء حقوقها من صفاتها وما يترتب على مفرداتها ومركباتها
فرض لازم وحتم دائم ثم هذا العلم لاخلان في انه فرض كفاية
والعمل به فرض عين في الجملة على صاحب كل قراءة ورواية ولو
كانت القراءة سنة واما دقائق التجويد على ما سيأتى بيانه فانما هو
من مستحسناته * المنح الفكرية بشرح المقدمة الجزرية
للشيخ على بن سلطان القارى رحمه البارى

✽ اثر الفقير ابي محمد صالح جان محمد بن محمد جان البارودى ✽

بو كتاب باصه سنه رخصت بيرلدي سانكت پيتر بورخا
٢٢ نچي ديكا برده ١٨٩٩ نچي يلده * *

بو كتاب قزان اونيوير يستيتى ننگ طبع خانه سنده باصه
اولنمشدر ١٩٠٠ نچي يلده * *

Дозволено цензурою. С.-Петербургъ, 22 Декабря 1899 г.

КАЗАНЬ.

Типо-литографія Императорскаго Университета.

1900.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الحمد لله رب العالمين والصلوة والسلام على سيدنا محمد وآله وصحبه
 اجمعين (اما بعد) بو رساله ده احكام تجويدنی مبتدی لركا ضرور
 ولازم اولان مقدار ايلان بر مقدمه وسكنز باب وبر خاتمه اوزره
 بيان ايديلور والله المستعان واليه المصير ﴿ مقدمه ﴾ فن تجويدده
 بلماكي تيوش اولان بعض الفاظ مصطلحهني بيانده در (اي) مبتدی
 بلکل سن که حرکت آست اوست ائوردر سکون بو حرکت لرننگ
 بولماويدر ضمه = ائور فتحه = اوست کسره = آست اولان حرکتدر
 نون ساکنه = بو اوج حرکتدن هیچ قابوسی آنده اولمیان نون در
 تنوین = ایکی ائور یاکه ایکی اوست ویاکه ایکی آست اولان
 برده ایتولکان نون در استعلاء = حرفلرنی ایتکان وقتده تلننگ بوقارو
 طرفه چمقایدر استغاله حرفلرنی ایتکانده تلننگ توبان طرفه میل
 ایتماکیدر تفخیم = حرفلرنی ایتکانده آغزنی تولدرب تاوشنی قالون
 ایدوب حرفلرنی قالون قلماقدر تر قیق = حرفلرنی ایتکانده آغزنی
 ایکی طرفه جایوب آوازی نچکه ایتماکیدر قلقله = حرفلرنی ساکن
 وقتده مخرجلرینی یا بشدرب دفعه قوتله قوبر مقدر قلقله حرفلری
 بشدر (قطب جد) حرفلریدر اظهار = هر حرفنی اوزینه تیوشلی
 یرندن چقاروب بشقه حرفکه اوخشاودن صاقلانوب آیروب آیروب

تلفظ ایتما کدر ادغام = ایکی حرفنی برسینی ایکنچی سی غه کُر توب
 بر حرف کبی ایتما کدر غنه = برونن کلکان ناوش دره اقلاب
 نون ساکنه یایسه تنوین (بأ) حرفینه یولقسه میم حرفی نه
 آلدرب میمنی غنه ایله یاشرما کدره اخفا = نون ساکنه یاخود
 تنوین اون بش حرفنک برندن آله کسه اوزینه تیوشلی برندن
 چقارمای فقط برونن ناوش ایدوب چقارمق درودخی میم ساکنه نی
 (بأ) حرفینه یقین اولسه یا شروب غنه ایله چقارمق دره مخرج
 آغزده حرفلر چقاچق یردره مد = (واو، الف، یای) حرفلری ایله
 نفسنی یعنی صولونی و آوازی صوزماق وصل = سوز آراسند
 اصلا صولونی و آوازی اوزماسدن بربری آرتندن توتاش اوقوماقدر
 وقف = سوز آراسنده صولو آلو قدر تورما قدره سکنه =
 سوز آراسنده آوازی کبسوب صولونی اوزمای یعنی صولو آلمای
 ایکنچی سوزنی اوقوب کیتما کدره والله اعلم
 ﴿باب اول﴾ مخارج حروف یعنی حرفلرنک چقاچق یرلرنی
 بیانده دور (معلوم) اوله که عرب فاشنده حرفلر یکرمی توقز
 ﴿ا ب ت ث ج ح خ د ذ ر ز س ش الخ در﴾ و بو
 حرفلرنک مخرجلری کوبراک علماً فاشنده اون یدی دره ﴿اولکی مخرج﴾
 جوف در یعنی بوغاز ایله آغز اچنده اولان بوشلق دور موندن مد
 حرفلری چقار حرف مد اوچدر (وای) حرفلر یدر بو حرفلر صولوغه
 ایبار چقارلر صولو اوزون اولسه اوزون اولورلر اکر صولو قسقه
 اولسه قسقه اولورلر ﴿ایکنچی مخرج﴾ بوغاز توبی در یعنی کوکرا ک

یقین اولان یریدر موندن اول (همزه) سنکره (ها) حرفلری چقار
 ﴿اوجونچی مخرج﴾ بوغاز اورتهدی یریدر بوندن اول (عین) سنکره (حاء)
 حرفلری چقار ﴿دوردنچی مخرج﴾ بوغازنک آغزغه یقین یریدر بوندن
 اول (غین) سنکره (خاء) حرفلری چقار ﴿بشنچی مخرج﴾ نل توبی ایله
 آغزننک یوقاری توریدر بوندن (قاف) چقار ﴿آلتنچی مخرج﴾ قافی
 مخرجی کبیدر لکن آندن بر بارمق قدری توباندر آغزغه یقین در
 بوندن (کاف) چقار ﴿بیدنچی مخرج﴾ نل اورتاسی ایله توغرسند اولان
 اوست طرفدر بوندن اول (هیم) سنکره (شین) سنکره (یاء) حرفلری
 چقار ﴿سکزنچی مخرج﴾ (با) مخرجی توغرسندن نل چینی ایله آنسک
 قارشوسنده اولان یوقارغی تشلردر آلداغی دورتش کا قدردر بوندن
 (ضاد) چقار ﴿توقزنچی مخرج﴾ نلنک (ضاد) مخرجی آرتندن چینی
 ایله اوچنه قدر یری قارشوسنده اولان یوقارغی آلن دوره تشلرنک
 ایتلری برله بوندن (لام) چقار ﴿اونونچی مخرج﴾ نل اوچی ایله
 آلداغی ایکی اوست تشلر یریدر بوندن (نون) چقار ﴿اونبرنچی
 مخرج﴾ نل اوچندن بر آز یوزی ایله یوقاری آلداغی ایکی تشل
 استونده اولان چقوردور بوندن (راء) چقار ﴿اون ایکنچی مخرج﴾ نل
 اوچی ایله ایکی اوست آل تشلرنک یوقاری نصفی در بوندن اول (ناء)
 سنکره بر آز یوقاریدن (دال) ینه یوقاریدن تشل توبندن (طاء)
 حرفلری چقار ﴿اون اوجونچی مخرج﴾ نل اوچی ایله ایکی اوست آل
 تشلرنک توبان نصفی در بوندن نل اوچی ایله تشلری برابر ایتمک
 ایله (ظاء) سنکره نل اوچنی بر آز تشقاری چقارمق ایله (ذال) ینه

زیاده چقارمق ایله (تاء) حرفلری چقار ﴿ اون دوردنچی مخرج ﴾ تل اوچی
 ایله ایکی آست آل تشرنك یوقاری نصفی در بوندن اول (صاد) بر
 آز یوقاریدن (سین) و بر آز یوقاریدن تشرنك اوچلرندن (زای)
 حرفلری چقار ﴿ اون بشنچی مخرج ﴾ یوقاری آل ایکی تشنك اوچی
 ایله آست ایرون ایچی در بوندن (فاء) حرفی چقار ﴿ اون آلتنچی
 مخرج ﴾ ایکی ایرون در بوندن تمام قاپلامق ایله (باء) بر آز ضعیف
 قاپلامق ایله (میم) و ایکی آراده بر آز آچقلف قالدیرماق ایله (واو)
 حرفلری چقار ﴿ اون بدنچی مخرج ﴾ خیشومدر یعنی بورون ایچی در
 بوندن (نون مضافه) ایله غنه چقار تنبیه بو حرفلرنك مذکور مخرجلردن
 چقماقتی بلمك بو طریقه درکه اول حرفنی ساکن قلوب اولینه همزه
 کلتوروب اول حرفنی ایتوب قارامقدر آواز قای یرده بتسه شول یر
 شول حرفنك مخرجی اولور مثلا با حرفنك مخرجنی بلماکچی اولساق
 آب دیب ایتهمزده ایکی ایرون بر برسینه قابلانوب آواز چقادور بس
 معلوم اوله که باننك مخرجی ایکی ایرون در بشقه حرفلرنی بونکا قیاس
 ایله الله اعلم بالصواب *

﴿ باب ثانی نون ساکنه ایله تنوین حکملری بیاننده دور ﴾

بو بابنده دورت فصل واردور

﴿ فصل اظهار بیاننده دور ﴾ هر قچان نون ساکنه ایله تنوین
 (همزه ها عین ها غین خا) حرفلرندن برینه یقین اولوب آله کلسه اول
 تنوین ایله نوننی اظهار ایتمک واجب اولور یعنی اوزینه تیوشلی
 یرندن چقارمق لازمدر بو حرفلرنی حروف حلق و حروف اظهار دیورلر

و بو نون ایله مذکور حرفلر گاه وقتنه بر کلمه ده اولور لر و بعضی وقتله
 آیریم آیریم کلمه ده اولور لر اما تنوین دائما مذکور حرفلر دن آیریم
 کلمه ده اولور بس بو اورنده اون سکنز مثال واردر نون ایله حرفلر بر
 کلمه ده اولانی (یناون) (ینهون) (انعمت) (ینحمتون) (فسینغضون)
 (المتخنة) کبی ایکسی ایکسی کلمه ده اولانی (هن آمن) (من هاد) (من
 عند) (من حکیم) (من غل) (لین خاف) کبی تنوین (عذاب الیم)
 (جرف هار) (حکیم علیم) (غنی حمید) (حلیما غفوراً) (یومئذ خاشعة) کبی

❖ فصل ادغام بیاننده در ❖ هر چنان نون ساکنه ایله تنوین
 (برملون) حرفلرندن برینک آلدنده کسه تنوین ایله نوننی مذکور
 حرفلرکا ادغام قلمق واجبلر بو ادغام ایکسی توری در بری غنه لی دور
 حرفلری دورت در (ینمو) حرفلر بدر (من یومین) (من نشأ) (ممن منع)
 (من واق) کبی تنوین (وبرق یجعلون) (یومئذ ناعمة) (مثلاً ما
 بعوضة) (غشاوة ولهم) کبی ایکچسی غنه سز ادغام در حرفلری (لر)
 حرفلر بدر (من ریهم) (من لئن حکیم) کبی تنوین (ویل لکل) (غفور
 رحیم) کبی تنبیه اکر نون ساکنه ایله بو آلتی حرفلر بری بر
 کلمه ده جیولسه لر ادغام ایدلما س بلکه اظهار ایدیله ور (قتوان)
 (صنوان) (بنیان) (دنیا) کبی *

❖ فصل اقلاب بیاننده در ❖ هر چنان نون ساکنه ایله تنوین دن
 بری (با) حرفینه یقین اولسه اول نون ایله تنویننی میم ساکنه کا

آشملر لوب اول میمی غنه ایله یاشرلور (من بعد، انیمهم، سمیع بصیر) کبی

﴿فصل اخفا بیاننددر﴾ هر چان تنوین یا نون ساکنه قالغان

اون بش حرفنک بری نك آلدنده کاسه اول نون ایله تنویننی اخفا

ایتمک یعنی اوزینه تیوشلی یزندن چقارمای بلکه فقط بورندن کلان

تاوش گنه ایتمک واجب اولور اول اون بش حرف بونلدر (ص ذ

ث ک ج ش ق س د ط ز ف ت ض ظ) تنبیه نون

ساکنه بو حرفلر ایله بعض وقتده بر کلمهده اولورلر وکاهای آیریم

آیریم کلمهده اولورلر اما تنوین مذکور حرفلر ایله بر کلمهده

جیولاسلر نون ایله حرف بر کلمهده جیولسه مثالی (ینصرکم) (منذر)

(منشورا) (ینکثون) (فانجیناه) (ینشی) (ینقلب) (منساته) (اندادا)

(ینطقون) (انزلنا) (انفروا) (انتھوا) (منضود) (ینظرون) کبی نون

ایله حرف ایکی کلمهده اولسه مثالی (ان صدوکم) (من ذکر) (من ثمره)

(من کان) (ان جاءکم) (من شاء) (ولئن قلت) (ان سلام) (من دابة)

(وان طائفنان) (فان زلتم) (وان فاتکم) (من تحتها) (ان ضللت) (ان

ظنا) کبی تنوین نك مثالی (ریحاً صرصراً) (سراعاً ذلک) (جمیعاً ثم

عاداً کفروا) (شیئاً جنات) (علیم شرع) (شیء قدیر) کبی

﴿باب ثالث نون مشدده ومیم ساکنه ومیم مشدده حکم لری بیاننددر﴾

(بو بابده ایکی فصل وارد)

﴿فصل نون مشدده بیاننددر﴾ معلوم اوله که نون مشدده

ایکی نورلی در بری اولدن تشدیدلی یعنی ادغام قیلماسدن تشدیدلی
 اولان در ان آن کبی وبری ادغام سببلی تشدیدلی اولان نوندر
 (من نشاء من نور) کبی هر ایکی نوع نون لرده غنه فی اظهار قلمق واجبردر
 میم مشدده حکمی نون مشدده حکمی کبی در (ثم اما هم ثم ما لهم من) کبی

❁ فصل میم سا کنه حکم لری بیاننددر (معلوم اوله که میم سا کنه
 حرف مد اولان الف دن بشقه حرف آلدنده کلسه آننگ اوچون اوچ
 حکم واردر ❁ حکم اول اظهاردر ❁ هر تچان میم سا کنه اوزی اوخشاشلی
 میم وبأ حرفندن بشقه حرف آلدنده کلسه اظهار ایتمک واجبردر
 (انعمت یمکتون علیهم ولا الضالین) کبی ❁ حکم ثانی ادغامدر ❁ هر تچان
 میم سا کنه اوزی اوخشاشی اولان میمه یقین کلسه ایکنچی میم کا کرتوب
 بر حرف کبی تلفظ ایتمک واجبردر وهم ادغام سببلی تشدیدلی اولدغی
 اوچون غنه قلمق واجب اولور (ما لهم من، ان کنتم مومنین) کبی
 ❁ حکم ثالث اخفادور ❁ هر تچان میم سا کنه (با) حرفی آلدنده کلسه اول
 میمی غنه ایله یا شروب ایتمک واجبردر (یعتصم بالله، ترمیهوم بحجارة) کبی
 ودغی معلوم اوله که میم سا کنه فی فأ ایله واو حرفی آلدنده کلسه اخفا
 ایتمکن احتراز ایدوب کامل یرندن چقارمق غه اجتهاد ایتمک تیوش
 ولازمدر (علیکم فتاب، بهم ویمدهم) کبی

❁ باب — رابع ❁ ال لامی و فعل لامی حکمی بیاننده دور و بو بایده
 ایکی فصل واردر

❁ فصل ال لامی ننگ حکمی بیاننددر ❁ معلوم اوله که بولام اوچون

ایکی حکم واردور بری (اظہاردر) هر تچان بو لام بو اون دورت حرفندن
 برینک آلدنده کلسه اظهار ایدیلور حرفلر بونلردر (ایغ حجک وخف
 عقیمه) و بو حرفلره حروف قمریه دیرلر مثالی (الاحد، البدیع، الغفور
 الحکیم، الجمیل، الکریم، الودود، الخافض) کبی دور ایکنچی سی (ادغامدر)
 تچان بو (لام) قالغان اون دورت حرف ننگ برندن آلدنه کلسه اول حرف کا
 ادغام ایدیلور اول حرفلر بو بیت کلمه لری ننگ اول حرفلری در (بیت)
 طِبُّ ثُمَّ صِلْ رَحْمًا تَفِزْ ضِفْ ذَانَعَمْ * دَعُ سَوْ ظَنِّ زُرْ شَرِيفًا لِلْكَرْمِ
 مثالی (الطاهر، التائب، الصادق، الراکع، التائب) کبی بو حرفلره حروف
 شمسیه دیرلر * تنبیه * لامنک مذکور حرفلرکا ادغامی غنه سزدر مکر
 نونغه ادغامی غنه ایلاندر

﴿فصل فعلده اولان لام بیاننک﴾ معلوم اوله که فعلده اولان لام
 کَرَکِ اَوْلده کَرَکِ اورتاده و کَرَکِ آخرده اولسون لامدن بشقه شمسیه
 حرفلرندن برینه یقین کلسه اول لامی اظهار قلمات و اجبدر (قُلْ نَعَمْ
 قُلْنَا، التَّقَى، التَّقَمَّ) کبی

﴿باب — خامس﴾ ادغام ننگ قسم لری بیاننده در و بو بابسه اوچ

فصل واردر

﴿فصل ادغام مثلین بیاننده در﴾ هر تچان ایکی حرف صورتک
 و مخرجک و صفاتده بر اولسه لر اول ایکی حرف مثلین اولور ایکی (باء)
 و ایکی (جیم) و ایکی (سین) کبی موند ایون ایکی حرفنک اولی

ساکن اولوب ایکنچسی غه یقین کلسه ادغام مثلین اولور (اِنْ اَضْرِبْ
بِعَصَاكَ ، رَجِمَتْ تِجَارَتُهُمْ ، عَصَوْا وَكَانُوا) کبی

﴿ فِصْلٌ ﴾ ادغام متقاربین بیاننده ﴿ هر قچان ایکی حرف صورتند

بشقه وهم صفاتده مختلف لکن مخرجده بری بریکه یقین اولسه متقاربین

اولور (دال) ایله (سین و جیم و ذال) کبی (ولام) ایله (را) (ونون)

ایله (را ولام) کبی قچان موند ایون ایکی حرف بری ساکن اولوب

ایکنچسی غه یقین اولسه ادغام متقاربین اولور (قَدْ سَمِعَ ، قُلْ رَبِّ ، مِنْ

رَبِّ ، وَلَقَدْ جَاءَ) کبی * تنبیه * بو متقاربین اولان حرفار گرچه کوب

اولسه ده امام خفص نك امام عاصم دن روایتینه کوره ادغامی اختیار

ایدیلانی اوچدر (قاف) و (نون) و (لام) دور (قاف) کافکا ادغام اولنور

(اَلَمْ نَخْلُقْكُمْ مِنْ) کبی (نون) راغه ادغام اولنور (مِنْ رَبِّهِمْ) کبی مکر

سوره قیامه ده (مَنْ رَاقِدَه) اظهار ایدیلوب سکنه ایله اوقلور (لام) بو

دخی نون کبی راغه ادغام ایدیلور (قُلْ رَبِّيَ بَلْ رَفَعَهُ اللهُ إِلَيَّ) کبی مکر

سوره تطفیفده (بَلْ رَانَ) ده اظهار ایدیلوب سکنه ایله اوقلور

﴿ فِصْلٌ ﴾ ادغام متجانسین بیاننده ﴿ هر قچان ایکی حرف صورتند

وصفاتده بشقه اولوب مخرجده بر اولسه لر متجانسین اولور (میم) ایله

(باء) و (تا) ایله (طا) و (دال) کبی موند ایون ایکی حرفنک بری

ساکن اولوب ایکنچسی غه یقین اولسه ادغام متجانسین اولور (اَنْقَلْتْ

دَعُوا لِلَّهِ ، اٰمَنْتَ طٰؤْفَةً) کبی * تنبیه * بو حروف متجانسه گرچه کوب

اولسه ده

اولسه ده امام حفص قاشنده ادغامی اختیار ایدیلانی بشدر (دال)
 و (ذال) و (طآ) و (تا) و (با) هر فلر بدر (دال) نا کا ادغام اولنور
 (قَدَّ تَبَيَّنَ) کبی (ذال) ظا که ادغام اولنور (اذْطَلَمُوا) کبی (طآ) نا کا
 ادغام اولنور (بَسَّطَتْ ، فَرَّطَتْ) کبی اما طاده اطباق صفتی فالق و اجبور
 (تا) دال و طا کا ادغام اولنور (آمَنْتَ طَائِفَةٌ ، اَتَقَلَّتْ دَعْوَا اللّٰهِ) کبی (با)
 میم که ادغام اولنور (يَا بَنِيَّ اَرْكَبْ مَعَنَا) کبی اما (تا) حرفی ذاله یقین کلسه
 امام حفصدن ایکی روایت وارد اظهار و ادغام (يَلَهْتُ ذَلِكَ) کبی
 ❁ باب — سادس ❁ مدنك اقسام و احکامی بیاننده در و بو بابده
 دورت فصل وارد

❁ فصل — مدنك قسم لری بیاننده در ❁ معلوم اوله که مد ایکی
 قسمدر . بری (اصلی) که آننك مقدری بر الف مقدر بدر یعنی الف
 دیو ایتور قدردر . اگر بو قدر مد اولنسه حرف مد اصلاً حاصل اولماز
 ضایع اولور (نوحیها) ده کی واو یای الف کبی . ایکنچسی (مد فرعی)
 که اسباب مددن بری ایله اصلی دن زیاده ایدیلان مددر . اسباب مد
 ایکیدور همزه و سکون در . و بو مد فرعی واجب و لازم و جائز اولور
 ❁ فصل — مد واجب بیاننده در ❁ هر قحان بر کلمه ده حرف مددن
 صونك سبب مد همزه واقع اولسه مد متصل اولور (جاء) (حی) (سوء)
 کبی بو مد متصلنك مدی بالاتفاق واجبدر . و بونك مقدری امام
 حفص قاشنده دورت الف قدردر
 ❁ فصل — مد لازم بیاننده ❁ اگر بر کلمه ده حرف مددن صونكره

سبب مد سکون لازم اولسه مد لازم اولور سکون لازم وصلده وهم
 وقف حالنده ثابت اولان سکون در بو مد لازم گاه وقتله حرف اسم لرنه
 اولور سبب مد اولان سکون خفیف یعنی تشدید سز اولور (الر) ده
 لامنک مدی کبی یایسه تشدیدلی اولور ثقیل نامنده اولور (الم) ده
 لامنک مدی کبی و گاه وقتله حرف اسمندن بشقه ده اولور سبب مد
 اولان سکون خفیف اولور (الآن) کبی یایسه ثقیل اولور (د آیه نامرونی
 وَلَا الضَّالِّينَ) کبی و گاه وقتله سبب مد اولان سکون لازم آلدنله حرف
 لین اولان (واو) ایله (باء) واقع اولور بونی مد لین لازم تسمیه ایدر لر
 (که بعض و حم عسقله) اولان عین مدی کبی بو اوچ قسم مد لازمک
 مدی واجبدر و مقداری دورت الف قدردر مکر عین ده توسط هم جائزدر
 ﴿فصل مد جائز بیاننده در﴾ معلوم اوله که حرف مد ایله سبب
 مد اولان همزه آیریم آیریم کلمه ده اولسه لر مد منفصل اولور
 (یا ایها، توبوا إلى الله، یوحى إليه) کبی ودخی حرف مد دن صنکره
 سبب مد سکون عارض اولسه مد عارض اولور (تستعین یعلمون) کبی
 سکون عارض وقف حالنده گنه بوله تورغان سکوندر بو قسم مد ده آخر
 کلمه انورلی اولسه یدی وجه ایله وقف قیلماق جائز اولور واکر
 آستلی اولسه دورت وجه ایله واکر اوستلی اولسه اوچ وجه ایله
 وقف قیلماق جائز اولور تفصیلی انشاء الله کیفیت وقف بابنده کلور .
 ودخی حرف لین دن صنکره وقف اوچون سکون عارض اولسه مد لین

عارض اولور (حذر الموت، والصيف، من خوف) کبی ودخی کلمه‌نک
 آخرینه توتاشقان (ها) ضمیری اتورلی یا آستلی اولسه وما قبلاری
 حرکتلی اولسه اول (ها) صونکنده واومدیه ویای مدیه چقاروب اوقلور
 (انه، به) کبی واکر هانک آلدی حرفی حرکتلی اولسه واویا چقارلس
 مکر سورۀ فرقانده (ویختلف فیہ مهانآده) یا چقارلور موندایون حرف
 مددن صنکره همزه کلسه مد منفصل اولور (من علمه الا بما شاء، عنده
 الا باذنه) کبی بودورت قسم مدنک مدلری جائزدر امام حفص قاشنک
 مختار دورت الف قدری مد اولقدر (الله اعلم بحقیقه الحال والیه المرجع والمآل)
 باب — سابع حفظی لازم اولان حکمکر وتجویدی نچوک اجرا ایدیلور
 آنی بیان ایدار بو بایده بش فصل واردور

فصل را حکملری بیاننده در راننک ایکی حکمی وارد
 بری (ترقیق در) فچان را آستلی اولسه ودخی ساکن اولوب ما قبلی
 آستلی اولسه ودخی راده ساکن وما قبلی ده ساکن اولوب آتنگ
 ماقبلی آستلی اولسه ودخی را ساکن اولوب حرف لین اولان یا
 صونکنده واقع اولسه بودورت حالده همه سنده رانی ترقیق ایدیلور
 یعنی نچکه اوقمق واجبدر مثالی (رجال، بالیر، واصطیر، واستغفره، قدیر،
 بصیر، خمیر، خیر، سیر، ضمیر) کبی ایکنجسی (تفخیم در) فچان را اتورلی
 یا اوستلی اولسه قالون اوقلور (رحمة، ربما) کبی ودخی را ساکن
 اولوب ماقبلی اتورلی یا اوستلی اولسه قالون اوقمق واجبدر (ترحمون،
 ترجعون) کبی ودخی ما قبلی ده ساکن اولوب آتنگ ماقبلی اتورلی

یا اوستلی اولسه قالون ایتمک واجبدر (غفور تحتها الأناهار) کبی
 ودخی را ساکن اولوب ماقبلی آستلی اولوب حرف استعلا آلدنده
 واقع اولسه قالون اوقلور (مرصداً قرطاس فرقة) کبی اما (فکان کل
 فرق کالطود العظیم ده) ترفیق وهم تفخیم جائزدر ودخی را ساکن اولوب
 ماقبلی عارضی اولان آست ایلان حرکتلی اولسه قالون اوقلور
 (ام ارتابوا، ارجعون، ارتضی) کبی اما وقف حالنده راء ساکنه ایله کسره
 آراسنده حرف استعلا دن بری ساکن اولوب واقع اولسه تفخیم
 وترقیق ده خلاف واردر امام ابن الجزری نشرنده وصل حالنه قاراب
 (عین القطر) ده ترفیقی (من مصر) ده تفخیمی اختیار ایتمشدر مبتدیه
 لازم اولان بو قدردر

﴿ فصل لفظه الله حکمی بیاننددر ﴾ هر فحان الله لفظی نک
 آلدنده انور یاکه اوست کلسه الله لفظنی قالون اوقمق واجبدر
 (رسول الله عند الله) کبی واکر آست اولسه ترفیق یعنی نچکه اوقمق
 واجب وتیوش اولور (بالله لله) کبی

﴿ فصل استقاله حرفلرینی ترفیق واجبدر اما الفاء ماقبلی
 حروف تفخیم دن بری اولسه تفخیم واجبدر (صراطاً، طاهر، قال) کبی
 واکر حروف ترفیق دن اولسه ترفیق ایدیلور (مالک، ایاک) کبی
 خصوصاً بو استقاله حرفلرینی قالون اوقمق دن صافلانوب نچکه اوقورغه
 اجتهاد تیموشلی در مثلاً (الحمد، اعود، هدنا، الله) کبیلرده همزه ده ودخی
 (لله، لنا، علی، ولیمتلفی، ولا الضالین) کبیلرده لامه ده ودخی (المغضوب،

استقاله حرفلری
 (انشر حدیث
 علیک سوف
 تجهز بنا)
 حرفلریدر .

مرض، رمضان، مخمصة) کبیلرده میمه و دخی (برق، باطل، بهم، بنی)

چهر حرف لری
(ظال قوربض اذ
غزاجند مطیع)
حرف لری دره

کبیلرده باده وهم بو (جیم) (با) کبیلرده چهر و شدة صفتلرینی حفظ ایتمک
واجبدر (حب، الصبر، ربوة، هم، الفجر، اجنت) کبی و حروف قلقلده
قلقله نی اظهار ایتمک خصوصاً وقف حالنده اولسه واجب اولور (من

مسد، اذا وقب، فارغب) کبی وهم (حصص، الحق، احطت) کبیلرده

هانی (مستقیم، یسطوا، یستقوا) کبیلرده سین نی (جباهم علیهم) کبیلرده

هانی اظهار و آچیق ایتمک واجب اولور (واستعلا) حرفلرینی خصوصاً

بونلردن اطباق حرفلرینی قالون اوقمق واجب اولور (قال عصی)

کبی استعلا حرفلری یدیدر (خص ضغط قظ) در اطباق حرفلری

بوندن دورت حرفدر (صاد، ضاد، طاء، ظاء، در) و دخی ذال ایله سینده

انفتاح صفتنی اظهار ایتمک واجبدر تاکه (مخزوراً) (مخزوراً) کبی

(عسی) (عسی) کبی اولمیه وهم کافی ایله تاده شدة صفتنی اظهار

ورعایه واجبدر (تموی، فتنه، شرککم) کبی تاکه (نا) (سین) کبی

و کافی صانکراو اولمیه وهم هر ساکن اولان یرده سکونه حریص

اولوب سکون نی آچیق ایدوب حرکت کبی ایتمکدن صافلانمق

واجبدر غفلة اولمیه

فصل تسهیل بیاننده در معلوم اوله که تسهیل علماء قراة

قاشنده همزه نی ایله الف یاخود واو یاخود یا آراسنده تلفظ

ایتماکه دیرلر (اعزرتهم، اونبیکم، این ذکرتهم) ده اولان

شدة حرف لری
(اجد قط بکت)
حرفلری دره

ایکینچی همزه کبی و بو تسهیل امام حفص قرائتندہ قرآن کریمده یدی
 یرده کلمشدر سورہ انعامده ایکی یرده (الذکرین) و سورہ یونسده
 بر یرده (اللہ اذن لکم) و ایکی یرده (الآن وقد کنتم، الآن وقد عصیت)
 و سورہ نملده (اللہ خیر) و سورہ فصلتده (اعجمی) اولکی آلتیبده
 ایکی تورلی قرائت وارد بری تسهیل یعنی همزه فی ایله الف
 آراسنده اوقومق ایکینچی مد لازم اوزره مد ایتمکدره اما اعجمی ده
 فقط تسهیل در بشقه یوقدر

﴿فصل اماله و اختلاس بیاننده در﴾ معلوم اوله که (اختلاس)
 بر حرفنک حرکتی نک کو برا کنی ایتوب آزینی قالدرفق دره بو اختلاس
 امام حفص قرائتندہ کلام مجیدده بر یرده سورہ یوسفده (لا تأمنا) ده
 کلمشدر و بونده ایکی تورلی اوقومق وارد بری ادغامسز نون اولی نک
 ضمه سندن ثلثان قدرینی ایتوب ثلث قدرینی ترک ایتمکدر بویله
 اوقماقنی اختلاس دبرلر و بری ادغام ایله اشما مدر یعنی نونلری بری
 برینه ادغام ایدوب نون اولی نک اصلده اتورلی اولدیغینه اشاره
 ایتمکدره اشما اتورلی حرفی تلفظ بعدنده ایکی ایرنی بری برینه
 قابلاب اورتهده بر آز آچقلق قالدرب کویا اتورنی تلفظ ایدار کبی
 اشاره ایتمکدر بو اشما اتور اولان حرکتده مخصوصدره اماله الفنی
 الف ایله یا آراسنده تلفظ ایتمکدر اکر الف طرفی غالب اولسه
 اماله صغری اولور و اکر یا طرفی غالب اولسه اماله کبری اولور
 بو اماله کبری کلام قدیمده حفص قرائتندہ بر یرده سورہ هودده

ادغام ایله
 اشما سز و یا
 خود اظهار ایله
 اختلاس سز
 اوقومق خطادر
 البته تعلم
 لازمدر منه

(بِسْمِ اللّٰهِ مَجْرِيهَادِه) كلمه شدر يعنى مجريهاده را صونكننده اولان الفى
 الف ايله يا آراسنده يا طرفنى غالب ايدوب او قمتدز بوجالبه رانى
 ترقيق لازمدر . بس بين الناس فتحرا و نغخيم ايله و ياخود كسر را و ترقيق
 ايله او قفق شائع اولسه ده صرف خطادر اجتناب واجبدر .

❖ باب ثامن كيفيت وقف وسكته بياننددر بوبابك ايكي فصل واردر ❖

❖ فصل كيفيت وقف بياننده در ❖ وقف آوازنى وهم صلونى

كسماكدر . معلوم اول كه آنك اوزره توقئى تورغان حرف ده ساكن

اولق اصلدر يعنى سكون ايله توقئامق تيوشدر اولده حر كئلى

اولسه ده اكر اوللحر كئى اوتور اولسه و حرف اخيرنك ما قبلى حرف مد اولسه

وقئناك اوج وجه جائزدر سكون اشمام و رومدر (قُلْ هُوَ اللّٰهُ اَحَدٌ، اللّٰهُ الصَّمَدُ)

كئى روم حرفنك حر كه سى نك اقلنى كه ثلث قدردر تلقظ ايتمكدر .

بوروم اتور ايله آست اولان حر كه يه مخصوصدر و بوروم حالندك اخير

كلمه تنوين اولسه تنوينى اسقاط ايديلور . ودخى روم ايله اشمام هر

ايكسى علماء فاشندك مستحيدر و اكر حر كه سى آست اولسه ايكي وجه

جائز اولور سكون و رومدر (بَصْرٍ مِنَ الْاَمْرِ) كئى و اكر فتحه اولسه سكون دن

بشقه جائز اولماز (هَيْتَ لَكَ) كئى اما ما قبل اخير حرف مد يا حرف

لين دن برى اولوب اخير كلمه اتورلى اولسه يدى وجه جائز اولور

(نَسْتَعِينُ) كئى طُولُ تَوْسَطٍ قَصْرُ هَر قايسى سكون ايله وهم طُولُ ايله

اشمام و توسط ايله و قصر ايله اشمام ويدنچى سى رومدر و اكر مكسور

اولسه دورت وجه جائز اولور (يَوْمَ الدِّينِ ، مِنْ خَوْفٍ) كئى طول توسط

قصر مع السكون دور دنچى سى رومدر و اكر اوستلى اولسه اوج وجه جائز

هر كلمه ده
 آخرى كسره
 اولسه روم ايتمك
 ممكن اولور بس
 يا متكم محذوف
 اولغان يرلر كا
 تخصيص قيلول
 روم سز وقف
 جائز اولماز كئى
 عمل ايتمك
 فاعبدون، ولى
 دين) كئى لرده
 شائع و مشهور
 اولسه ده صحيح
 و صواب دكلدر
 والله اعلم . منه

اولور (الْعَالَمِينَ لِأَخِيرٍ) کبی طول توسط قصر دور واکر وقف دن
 اول آخر کلمه ساکن اولسه روم واشمام کلمز بلکه فقط سکونه وقف
 ایدیلور (تنبيه) امام حفص قرائتنده حالت وقفده یدی کلمه ننک
 آخرینه هیچ حرفدن بدل اولسای الف زیاده ایدمشدره الف ایله
 وقف ایدیلله وصلده الفی ترک ایدیلله بری (أَنَا) لفظیدر ایکنچی سوره
 کهفک (لَكِنَّا) لفظیدر اوچونچی (الظُّنُونَا) لفظیدر دورتچی (الرَّسُولَا)
 لفظیدر بشنچی (السَّبِيلَا) در بو اوچی سوره احزابدر آلتنچی (سَلَاةَا)
 در یدنچی اولکی (قَوَارِيرَا) در بو ایکسی سوره انسانک دور*

فصل سکنه بیاننکدر سکنه آوازی صلودن بشقه کسما کدر
 معلوم اوله که سکنه زمانی وقف زمانندن آز واکلدر اما وقف زمانی
 صلوا آلاچق قدر زماندر بو سکنه امام حفص قرائتنک کلام مجیدده دورت
 یرده کامشدر بری سوره کهفک (عَوَجَا) ده تنوینی الفه آماشدر لوب
 الفی اوزرینه در وبری سوره یس ده (مِنْ مَرَقِدْنَا) ده الفی اوزرینه در
 وبری سوره قیامده (مَنْ رَأَى) ده نون اوزرینه در وبری سوره تطفیف ده
 (بَلْ رَأَى) ده لام اوزرینه در ودخی معلوم اوله که عاصم قرائتنک یدی
 یرده وصلک وهم ونفی حالتک هاء سکنه کامشدر (لَمْ يَتَسَنَّهْ، وَاقْتَدِهْ وَكِتَابِيهْ،
 وَحَسَابِيهْ، وَمَالِيهْ، وَسُلْطَانِيهْ، وَمَا اَدْرِيكَ مَا هِيَ) ده در اولکی سی سوره بقره ده
 ایکنچی سی سوره انعامک ماهیه سوره قارعه ده قالانی سوره الحاقه ده دور
 (تنبيه) ومن کور سکنه ار جائز در بس الحمد ده دال اوزرینه ده ها اوزره الرحیم ده

میم اوزره مالکده ایاکده کافی اوزره المقضوبده با اوزره شیطان
اسم لری سوره فاتحه ذکر ایدلما سون دیو سکتہ قیلیمق وهم بشقه
یرلرده هیچ روایت اولمای توروب سکتہ ایتمک الوغ خطأدر بیک
صاقلانہیق لازمدر .

❁ خانمه ❁

یدی روشلی قرأت رسول الله صلی الله علیه وسلم دن تواتر طریقیله
ثابت در . وهر قایوسی قطعاً ویقیناً کلام الله در مذکور یدی روشلی
قرآنی تعلیم برله یدی امام مشهور اولمشدر آنترغه (قراء سبعه)
(ائمه سبعه) دیرلر وهر قایوننک مشهور اولان ایکی راوی سی واردر .
امام اول مدینه منوره قاری سی ابو رویم نافع بن ابونعیم در ۶۹ هـ
مدینه ده وفات در رحمه الله ایکی راوی سی مشهور در اول (قالون)
اسمی ابو موسی عیسی بن مینادر ۲۰۵ هـ مدینه ده وفات راوی ثانی
(ورش) اسمی ابو سعید عثمان بن سعید در ۹۷ هـ مصر ده وفات امام ثانی
مکه مکرمه قاری سی ابو سعید عبد الله بن کثیر در ۲۰ هـ مکه ده وفات
ایکی راوی سی مشهور در بیری بزی در اسمی ابو الحسن احمد بن محمد
آخری قنبل در اسمی ابو عمر محمد امام ثالث بصره قاری سی ابو
عمرو بن العلاء المازنی در ۵۵ هـ کوفه ده وفات بر راوی سی ابو عمرو
حفص بن عمر الدوری در راوی ثانی ابو شعیب صالح بن زیاد السوسی
امام رابع دمشق قاری سی عبد الله بن عامر ۱۱۸ هـ دمشق ده وفات
بر راوی سی هشام بن عمار دمشقی آخری عبد الله بن احمد بن بشر
بن ذکوان در امام خامس کوفه قاری سی ابوبکر عاصم بن ابی النجود
۱۹۰ هـ کوفه ده وفات راوی اولی ابوبکر بن عیاش آخری حفص

بن سلیمان در ولایت مزده و اکثر بلادده اوشبو حفص قرآنی شایع اولمشدر
 امام سادس کوفه قاری سی حمزة بن حبیب در ۸۵۸ هـ له حلوان ده وفات
 راوی اولی خلف بن هشام البزار آخری خلاد بن خالد در امام سابع
 کوفه قاری سی عبدالله بن حمزة النحوی الکیسافی در ۸۹۱ هـ له ری
 قریه لرندن انبویه قریه سنده وفات راوی اولی لیث بن خالد راوی
 آخری ابو عمر حفص الدوری در رحمهم الله تعالی رحمة
 واسعة وجزاهم عنا خیرا
 ﴿والحمد لله وسلام علی عباده الذین اصطفی﴾

﴿فائدة مهمه﴾ قال ابو السعود رحمه الله تعلم علم التجويد فرض عین
 لكل من یقرأ القرآن وقال غیره ان التجويد واجب علی کل من یقرأ القرآن
 کیفما کان لانه لا رخصة فی تغییر لفظ القرآن وتعویجه وایجاد اللحن
 سبیلا لیه الا عند الضرورة قال تعالی قرانا عربیا غیر ذی عوج کذا فی
 النشر الکبیر قال ابن حجر اعلم ان کلاما اجمع القراء علی اعتباره من
 مخرج ومد وادغام واخفاء واطهار وغیرها وجب تعلمه وحریم مخالفته
 کذا ذکره علی الفاری وقال الامام البغوی علیه رحمة الله القوی فی مقدمة
 تفسیره معالم التنزیل اعلم انه لا شک ان الامة کما هم متعبدون الی
 مکلفون مأمورون بفهم معانی القرآن واقامة حدوده کذلک هم متعبدون
 بتصحیح الفاظه واقامة جروفه علی الصفة المتلقاة من ائمة القرآن المتصلة
 بالحضرة النبویة الا فصیحة العربیة التي لا یجوز مخالفتها ولا
 العدول عنها الی غیرها والناس فی ذلك بین محسن مأجور ومسیء

آثم او معذور من قدر على تصحيح كلام الله تعالى باللفظ الصحيح العربي الفصيح
 و عدل الى اللفظ الفاسد العجمي او النبطي القبيح استغناءً بنفسه واستبدالاً
 برأيه وانكالا على ما افه من حفظه واستكباراً عن الرجوع الى عالم يوقفه
 على تصحيح لفظه فانه مقصر بلاشك و آثم بلا ريب و اما من كان لا يطاوعه لسانه
 اولاً يجد من يهديه الى الصواب فان الله تعالى (لا يكلف نفساً الا وسعها)
 لكن يجب عليه جهده (لعل الله يحدث بعد ذلك امراً) كذا في النشر
 الكبير وكل ذلك في خزينة الاسرار

﴿فائده﴾ بزيم ديار مزده خلق آراسنده بعض حرور في عرب كبي
 تلفظ قبيله مزديب افواه مشائخ ثقه دن آلمای و بلكه اصلاً آلورغه قصد
 قيلماي مجرد اوزينتك بعض كتاب و رساله لرغه مراجعت ايله بلدكي
 ايله عمل ايدار لر مثلاً ضادني ظا ياخود ژا^٦ فارسيه تلفظ ايتمك كبي
 و بوايله عمل خطادر زيرا حرف لرنك آراسنده قرب مخرج اولوب
 فساد معنى اولسه نماز فاسد اولمزهده لكن مخرج ايله معنى افساد
 اولنورسه ابومطيع و جماعه من المشايخ رحمهم الله و اكثر استاذينا قول لر يگا
 بناء فاسد اولور و اكر مخرجده بعد و معناده تغيير اولورسه اول
 تبديل ايدلدكي كلمه و لفظ قرآن ده موجود اولمزه بالاتفاق فاسد اولور
 و اكر موجود اولورسه فاسد اولمز ديمشدر مثلاً عليم اورنيغه عظيم
 اوقمق حلیم اورنيغه حكيم اوقمق كبي . بونلر كلسى نجم الدين عمر
 النسفي نك كتاب زلة القاري نام رساله^٦ جليله سنده مسطوردر و باشقه
 كتابلرنك باب زلة القاري سينه مراجعت ايدلسون .

﴿ فائدة ﴾ تنوين ونون مخففة يرلزنه صانكغراو كافي وياخود اصلا
 اخفا ايتهام نونى مخرجندن تلفظ وياخود بشقه روشچه لساننى دغل
 دار قيلوب تلفظ قواعد تجويد وحروف عربيه نيك خارجنه اولدغندن
 قرآن عظيم الشانى انزال ايدلان روشچه اوقماي خلاقچه اوقمقدر
 مولانا على القارى شرح الجزريده « قال اليمنى وحقيقة الاخفاء ان
 تذهب ذات النون من اللفظ مع بقاء صفة الغنة » ديور غيث النفع
 صاحبي « ومخرجها معهن من الخيشوم فقط ولا حظ لهما معهن في الفم لانه
 لا عمل للسان فيهما حينئذ » ديور الرعاية صاحبي « ومخرج النون
 والتنوين الخفيين ليس الا الخيشوم ولا عمل فيهما حينئذ للسان اصلا
 فليس بين العين والكاف في عنك الاغنة مجردة » ديور بو الرعاية
 صاحبي محمد المكي در علم تجويدده ابتدا تأليف اينكان كشي در رحمه
 الله تعالى خزينة الاسرار صاحبي السيد محمد حقي افندي رحمه الله
 كتابنده « ان اسم الاخفاء موجود كالعنفاء في السنة زماننا هذا وحقيقة
 ادائه مفقودة في الافواه الا من وفقه الله تعالى لادائه ورأيت اكثر اهل
 اسلامبول والروم ومصر والقاهرة واهل مكة والمدينة المنورة على ساكنها
 افضل الصلوة وانتم التسليمات يقرؤن الاخفاء على صورة الادغام مع
 الغنة في غير محلهامثلا اذا قلت عنك فانظر الى لسانك كيف يعتمد
 على مخرج الكافي قبل ان تتلفظ بها فامسك انفك عند اداء الاخفاء
 قبل ان تتكلم بكافي الخطاب فان خرج الصوت من فمك فهو الاخفاء
 والا فاخطأت في اداء الاخفاء ثم تأخذ هذا الكافي في الخارج قبل كافي
 الخطاب في عنك على صورة الاخفاء في اعتقادك ولسانك ملصق الى مخرج

الكاف فيحصل منه كافي متصف بالغنة فقال الشيخ محمد بن الجزر فذلك
الكاف كافي صمأ يستعمل في لسان الترك يقال اسم الف بنك وقال
بركوي في وصاياه بوحقيرك آكلديغي وايضا تحصل هذه الكاف الصماء
من الاخفاء عند القاف وذلك الكاف زائد على الحروف العروية فيقرأ
القرآن مخلوطا بالحروف الاعجمية فذلك حرام على الاتفاق فالقرآن عربي
غير ذي عوج متصف بذاته ولا يشبه كلام الغير وكذا تحصل هذه الحروف
المهملات عند سائر حروف الاخفاء ونصف الحرف عند الميم المخففة
والحاصل من كلامهم ان الاخفاء اعدام ذات التون الساكنة بالكلية وفي
الميم اعدام ذات الميم في الجملة قبل النطق بالباء وفي الاتقان والجواهر
المكلمة اداء الاخفاء والاقلاب والادغام والاطهار والتفخيم والترقيق والامالة
واجب وتاركها آثم وانكارها كفر وكذا في لطائف الاشارات للقسطلاني «
ديور وقال ساچملى زاده صوت الاخفاء يشبه المدة الخارجة من الجوف
ولكن استاذنا يمحذرننا في اداء الاخفاء عن التطويل انتهى اذا قرئ الحرف
بالفتحة انفتح الفم ولذا تسمى فتحة واذا قرئ بالكسر انكسر الفك
الاسفل ولذا تسمى كسرة واذا قرئ بالضم انضم الشفتان ولذا تسمى
ضمة فليحذر القارى عن تبديل حكم حركة واجرائه في حكم حركة اخرى
كما يفعل جهلة القراء مثل الله، ولا الضالين، والرحمن، فانهم يضمون افواههم
فينغير حكم الفتحة الى مرتبة الضمة وكذا اهدنا الصراط فينغير حكم
الكسرة في الصاد الى الضمة ونحوها وكذا في خزينه الاسرار

﴿ اخطار ﴾

بو كتاب عاجزانه می تألیفده مراجعت ومطالعه ایلدکم واخذ ایتدکم
 کتابلر بونلردر *

- ١ النشر الكبير للامام ابن الجزري رحمه الله
 - ٢ شاطبيه مع شرحها ميرزا المعاني وابن القاصح
 - ٣ المقدمة الجزرية المشهورة مع شرحها لمولانا علي القاري
 - ٤ الحواشي الازهرية شرح الجزرية لمولانا خالد الوقاد الازهرى
 - ٥ غيث النفع في القرآت السبع
 - ٦ تحفة الاطفال مع شرحها فتح الاقفال كلاهما لسليمان الجمزوري
 - ٧ الدر اليتيم لبيبر علي مع شرحه المسمى بدر العارفين
 - ٨ شرح الجزرية لشيخ الاسلام زكريا الانصاري
- وسائر تركى رساله لردن هم اخذ وانتخاب ايدلمشدر *

